

Şiddet mağduru kadınlarla görüşme süreci üzerine bir derleme

 Ruşen Ayata Küçükükücü

Arel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Öz

Şiddet mağduru kadınlarla görüşme süreci üzerine bir derleme

Günümüzün önemli sosyal sorunlarından biri olan “şiddet” olgusu her yaş grubunu ve her cinsiyeti farklı biçimde etkilemektedir. Yaygın olarak karşılaştığımız “kadına yönelik şiddet” olgusu ise kadınların yaşamını derinden etkileme gücüne sahiptir. Bu etkiler her kadında farklı biçimde kendini gösterir ve farklı tepkilere yol açabilir. Şiddete maruz bırakılan kadınların şiddeti gizleme ve sessiz kalma eğilimleri söz konusu olabilmektedir. Yaşadığı şiddet öyküsünü paylaşmakta güçlük çeken kadınların destek almak ve güvenmek konusunda kaygıları olabilmektedir. Bu durum, ataerki toplum yapısında kadının bireysel yaşamını özgürce sürdürmesinde kısıtlılıkların bulunması ile ilişkilidir. Şiddete maruz bırakılan kadınların; yaşadıkları şiddeti, uygulayan kişiye dair bilgileri, şiddetin gerçekleştiği ortamı ve süreci paylaşabilmeleri ancak görüşme sürecini alanında uzman ve görüşme becerilerini uygulamaya aktarabilen meslek profesyonellerinin yürütmesi ile mümkündür. Bu çalışma derleme bir çalışma olarak literatür araştırmasına dayanmaktadır. Araştırmada şiddete maruz kalan kadınlar ile gerçekleştirilen görüşmelerde dikkat edilmesi gereken noktalar ve görüşme becerileri incelenmektedir. Yapılan incelemede; görüşme ortamının görüşmeye uygun olması, güven ilişkisinin sağlanması, uzmana ilişkin becerilerin önemi, görüşmelere yeterli zamanın ayrılması vb. faktörlerin önemli olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, şiddet, görüşme

Abstract

A review on the interview process with women victims of violence

The phenomenon of “violence,” which is one of today’s major social issues, affects all age groups and genders in different ways. The commonly encountered phenomenon of “violence against women” has the power to profoundly impact women’s lives. These effects manifest differently in each woman and may lead to various reactions. Women subjected to violence may tend to conceal the violence and remain silent. Those who find it difficult to share their stories of violence may experience anxiety about seeking help and building trust. This situation is associated with the restrictions women face in living their individual lives freely in a patriarchal social structure. The ability of women who have been subjected to violence to share the violence they experienced, information about the perpetrator, the setting where the violence occurred, and the overall process is only possible when the interview is conducted by professionals who are experts in the field and capable of applying their interview skills effectively. This study is a review based on a literature analysis. It examines the key points to consider and the necessary skills during interviews conducted with women exposed to violence. The findings indicate that factors such as the appropriateness of the interview setting, the establishment of a trust-based relationship, the professional competencies of the interviewer, and allocating sufficient time for the interviews are important.

Keywords: Woman, violence, interviewing

Nasıl Atıf Yapmalı: Küçükükücü RA. Şiddet mağduru kadınlarla görüşme süreci üzerine bir derleme. Adli Tıp Bülteni. 2025;30(3):274-280. <https://doi.org/10.17986/bml.1765>

Yazışma Adresi: Ruşen Ayata Küçükükücü: Doktor Öğretim Üyesi, Arel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, İstanbul

Email: rusenayata@arel.edu.tr **ORCID iD:** 0000-0001-8085-4281

Geliş: 14 Tem 2025

Kabul: 22 Eki 2025

GİRİŞ

Şiddet; fiziksel, cinsel, ekonomik, psikolojik ve dijital biçimler ile birine zarar verme, zarar verme girişiminde bulunma, üstünlük kurma vb. amaçları barındıran davranışları ifade eder. Bireyler arasında bedensel ve ruhsal etkilere sahip olan şiddet olgusu bireyleri aynı zamanda güvenlik ve özgür yaşam anlamında da etkileme gücüne sahiptir. Kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sonucu olarak yaygın şekilde karşılaştığımız bir olgudur. Şiddetin varlığı ülkelerin gelişmişlik düzeyi ve eğitim seviyelerine göre farklılaşsa da neredeyse her toplumda yaygın bir şekilde karşılaşılmaktadır (1). Her türlü şiddet psikolojik, sosyal, kültürel, fiziksel, ruhsal, ekonomik ve cinsel etkileri beraberinde getirir. Kadına yönelik şiddet fiziksel zorbalığın ve güç gösterisinin bir biçimidir. Kadına yönelik şiddet, birçok farklı disiplin tarafından araştırma konusu olmakta ancak henüz çözilemeyen ve engellenemeyen temel bir insan hakları ihlalidir (2).

Kadınların şiddeti uygulayan bireylere yönelik bakış açıları, toplumun şiddete bakış açısı, ekonomik ve sosyal faktörler şiddetin uygulanma biçimini, süresini ve sıklığını etkileyebilir. Ataerkil toplumlarda kadına yönelik şiddetin normalleştirilmesi, aile içi rol modeller arasında şiddete maruz bırakılma/tanıklık etme, ekonomik bağımsızlığın bulunmaması vb. değişkenler kadınların şiddete maruz kalma biçimlerini ve verdikleri tepkileri etkileyen önemli faktörlerdir. Fiziksel şiddete maruz bırakılan kadınların şiddet sonrası pek çok etkiyi derinden yaşadığı bilinmektedir. Travmatik etkiler, aile içi etkiler, sosyal yaşamda değişimler ve sınırlılıklar, insan ilişkilerine yönelik etkiler, psikolojik ve ruhsal etkiler vb. bunlardan yalnızca birkaçıdır. Bu nedenle şiddete maruz bırakılan kadınları anlamak, yaşam öykülerini anlamak ve şiddete yönelik tutumlarını belirlemek önemlidir. Kadının hayata bakış açısını ve içinde bulunduğu durumda adım atabilme gücünü belirlemek, bu süreçte güçlü ve zayıf yönlerini belirleyebilmek kalıcı çözümlerin sağlanabilmesinde önemlidir. Güçlendirmek; sorun ve kaygılar ile başa çıkmak için kullanılan stratejiler üzerine çözümlerin yaratılmasına yardımcı olur (3, Akt: 4).

Şiddete maruz bırakılan kadınlar ile yapılan görüşmeler kadınların davranışlarını, duygularını, bakış açılarını belirlemek ve gerçek bilgileri derinlemesine bir biçimde öğrenebilmek açısından temel basamaktır. Kadınlar, bu görüşmelerde yaşanan şiddeti kendi görüşleri, deneyimleri ve kendi cümleleri ile ifade ederler. Bu görüşmelerin planlı, etik ve gizlilik ilkelerine uygun bir şekilde gerçekleşmesi gerekmektedir. Kadınların güvenilir bir ortamda olduklarını hissetmelerini sağlamak derinlemesine bilgiye ulaşabilmek ve sağlıklı iletişim kurabilmek açısından önemlidir. Görüşme ortamının görüşmeye uygun bir şekilde planlanmış olması, görüşmecinin alanında uzman bir kişi olması ve görüşmeye dair gerekli bilgi ve beceriye sahip olması gerekmektedir.

Şiddet mağduru kadınlarla gerçekleştirilen görüşmeler, yalnızca kadının yaşadığı travmatik durumu değil, güçlü ve zayıf yönlerini, kendini suçlamasını, destek arayışını, korkularını, kaygılarını, yol arayışını da görmeyi sağlar. Görüşmelerde çözüme odaklanmak, bireylerin mevcut güçlerini, kaynaklarını, becerilerini ve potansiyelini fark etmelerini sağlar ve kuvvetlendirerek pekiştirir (5, Akt: 4). Bu nedenle; hassas gruplarla yapılan görüşmelerin geliştirilmesi ve bütüncül bir bakış açısı ile gerçekleştirilmesi kadına yönelik şiddet vakalarının etkili şekilde yürütülmesine katkı sağlayacaktır. Bu araştırmanın amacı, şiddete maruz kalan kadınlar ile gerçekleştirilen görüşmelerde dikkat edilmesi gereken noktaları ve gerekli görülen görüşme becerilerini inceleyerek uygulayıcılara katkı sağlamaktır.

ŞİDDET

Şiddet farklı türleri ve farklı etkileri olan bir olgudur. Dünya Sağlık Örgütü (6) şiddet kavramını, kişinin kendi kendine, başka bir kişiye, gruba veya topluluğa yönelik fiziksel gücün veya kuvvetin kasıtlı olarak tehdit edici ya da fiili kullanımı şeklinde tanımlamaktadır. Bir toplum içerisinde kişiliğini inşa eden bireyin toplumun normları ile donandığını ve sosyalizasyon sürecinde olumlu ve olumsuz davranışların toplumdan öğrenildiğini belirten Yener (7), şiddetin de taklit yoluyla öğrenildiğini ve yeniden üretildiğini ifade etmektedir. Benzer şekilde bir araştırmada, aile sistemlerinde yer alan şiddet davranışı döngüsünün babadan-anneye ve anneden-çocuklara şeklinde ilerlediği sonucuna ulaşılmıştır (8). Şiddet; psikolojik, fiziksel, ekonomik, cinsel ve dijital biçimlerde varlığını sürdürmektedir. Aşağıda başlıklar halinde şiddetin türlerine yer verilmektedir.

- **Psikolojik Şiddet:** Duygusal ve psikolojik anlamda kötü hissettirecek her türlü davranış; bağırarak, aşağılamak, kötü söz söylemek, küçük düşürmek, kıyaslamak, değerlerini görmezden gelmek, değersiz hissettirme vb. sayılabilir. Daha incelikli olan ancak etkileri uzun vadede daha yıkıcı olabilen şiddet türü olarak tanımlanır (9).

- **Fiziksel Şiddet:** Bedene yönelik ve bedensel güce dayalı olan eylemleri (itme, atma, tokat atma, saçını çekme, vücuda zarar verme vb.) içerir (10). Fiziksel şiddet sayılabilecek davranışlar; eşya fırlatma, kesici alet veya silah kullanmak ya da kullanımı ile tehdit etmek, tekmelemek vb. sayılabilir.

- **Ekonomik şiddet:** Bireyin gelirini elinden almak, bireyin maddi bağımsızlığını engellemek, ekonomik gücü ele alarak birey üzerinde baskı kurmak, ekonomik kararlara katılımını engellemek, çalışmasına izin vermemek vb. sayılabilir. Ekonomik şiddet, mali kaynakların kadınlara baskı yapma, tehdit etme ve kontrol altına alma amacı ile kullanılması olarak tanımlanır (11).

•Cinsel Şiddet: Rıza olmadan gerçekleşen her türlü cinsel davranış, fiziksel istismar, zorlama, tecavüz, dokunmak, cinsel içerikler izletmek, cinsel sözel saldırı, cinsel şaka vb. sayılabilir. Kadının bedeni ve cinselliği üzerinde doğrudan tehdit oluşturan şiddet türüdür (12).

•Dijital Şiddet: E-mail, sosyal medya uygulamaları ve akıllı telefonlar aracılığı ile sanal ortamlarda gerçekleşen yeni bir şiddet türüdür (13).

ŞİDDETE MARUZ KALAN/BIRAKILAN KADIN

Kadına yönelik şiddeti ele alırken kadını bütün olarak ele almak önemlidir. Şiddete maruz kalmak/bırakılmak, kadının bireyselliğini, aile içi ilişkilerini, sosyal yaşamını, ekonomik bağımsızlığını, ebeveynlik rolünü vb. etkileyebilir. Şiddet türlerinin hangi amaç ile gerçekleştirildiği de bu etkileri biçimlendirebilir. Sözen ve ark. (14) pek çok kadının sorulmadığı ya da cesaretlendirilmediği takdirde sessiz kalmayı tercih ettiğini ve bu durumun da istismar eylemlerinin devamına neden olduğunu belirtmektedir. Sheafor ve Horejsi (15) kadına yönelik istismarın farklı biçimlerde ortaya çıkabildiğini ancak hepsinin niyetinin kadını kontrol etmeye yönelik olduğunu ifade etmiştir ve şiddete maruz bırakılan kadınların kötü muamele gördükleri ilişkiyi bırakmak konusunda adım atmama sebeplerini aşağıda sunulan maddeler halinde açıklamışlardır;

•Cezalandırılma ve daha fazla şiddete maruz kalma korkusu,

•Ekonomik bağımsızlığın olmaması ve gidecek daha uygun bir yerin olmaması,

•Çocuklarını, evlerini ve ekonomik güvenliği kaybetme korkusu,

- Düşük özgüven, utanma ve başkalarına güvenememe,
- İstismara neden olmakla suçlanma korkusu,
- Dini bakış açıları,
- Çocuklarını düşünerek aileyi koruma arzusu,
- İstismarın biteceğine inanma isteği,
- İstismarın şiddetini inkâr etme ya da minimize etme eğilimi,

•Sevgi ve bağımlılık duygularını denk tutma eğilimi (15).

Kadının şiddet içeren ortamda kalmasında etkili olan faktörler ile ilgili olarak literatürde bazı maddelere yer verilmektedir;

- Geleneksel kadınlık rolü,
- Evin ve evliliğin mahremiyetinin korunması,
- İki ebeveynli aile ideal olandır bakış açısı,
- Kadının kendini suçlu hissetmesi (16, akt: 17).

Yukarıda bahsedilen sebepler kadınların şiddet ortamından uzaklaşmalarını engelleyen ve şiddetin devamlılığına neden olan risk etmenleri olarak tanımlanabilir. Görülmektedir ki ataerkil düşüncelerin baskın olduğu toplumlarda kadın, şiddet döngüsünün içinden çıkmakta zorlanmaktadır. Kadının içinde bulunduğu duruma ya da maruz kaldığı şiddete yönelik öğretilerini ve alışkanlıklarını geride bırakması kolay olmamaktadır (18). Benzer bir şekilde Taşağal (19) şiddete maruz bırakılan kadınların şiddet ortamından ayrılmasına dair süreçte, kadının kişisel güvenliği, çocuk bakımı, düşük özgüven, duygusal ve ekonomik bağımlılık, yetersiz sosyal çevre desteği ve aile bütünlüğünün sonlanması vb. endişelerin bulunduğunu ifade etmektedir.

Kadınlar en çok tanıdıkları tarafından (koca, baba, akraba, kardeş, sevgili vb.) şiddete uğramaktadır (20). Bu durum kadınların şiddeti uygulayan kişiler ile bir bağlarının olması, bu bağlar sebebi ile şiddeti duyurmama ve/ya bağı koparmama eğilimlerinin bulunması ile ilişkili düşünülebilir. Şiddetin türü, kim tarafından uygulandığı ve boyutu kadının yaşamını etkileme noktasında belirleyicidir. Şiddete maruz bırakılmak; suçluluk duygusu, travma sonrası stres bozuklukları, çaresizlik hissi, ağlama krizleri, nedensiz ağrılar, obsesif-kompulsif davranışlar vb. etkilere neden olabilmektedir. Fiziksel bulgular dışında depresyon, anksiyete, uyku problemleri, hayattan zevk almama, sinirli ruh hali, vb. kadınları toplumdan ve kendinden uzaklaştırabilmektedir (21). Şiddet sonrası etkileri inceleyen bir araştırmada şiddete maruz kalan kadınların şiddet sonrasında yaşadıkları rahatsızlıklar incelenmiştir; nedensiz baş ağrıları (%34), nedensiz mide ağrıları (%46), ağlama krizi (%44), intihar düşünceleri (%44), depresyon (%44), sürekli yorgunluk (%58), endişe (%58) vb. etkilerin oranlarına ulaşılmıştır (22).

Şiddet özellikle kadın ve çocuklar açısından risk faktörü olmaktadır ve hem sağlık hem sosyal anlamda sorunlara yol açabilir. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre dünya genelinde partnerleri ile birlikte yaşayan/yaşamış kadınların %30'u (her üç kadından biri) partnerleri tarafından şiddete (fiziksel ve/veya cinsel) maruz bırakılmıştır. Dünya Sağlık Örgütü verilerinde yakın partner şiddetinin yaygınlığı; Amerika %29,8, Doğu Akdeniz Bölgesi %37, Güneydoğu Asya Bölgesi %37,7, Afrika Bölgesi %36,6 olarak belirlenmiştir (23). Türkiye'de yapılan bir araştırmada kadınların şiddete maruz kalma durumları incelenmiştir; kadınların son bir yılda %62,7'si şiddete maruz kalmıştır ve %67,3'ü yaşamlarında en az bir kere şiddete maruz kalmıştır. (24).

ŞİDDETE MARUZ KALAN/BIRAKILAN KADINLARLA GÖRÜŞMELER

Güven duygusu ve gizlilik

Şiddete maruz bırakılan kadınlar ile gerçekleştirilen görüşmeler; kadının kendini açması, şiddet ile ilgili öyküsünü

paylaşması, görüşme sürecine güvenmesi, travmalarını anımsarken uzmanın yetkin olması ve görüşmelere katılımının sağlanması nedenleri ile oldukça önemlidir. Erdoğan ve ark. (25) gerçekleştirdikleri araştırmada, kadınların şiddet döngüsü içinde bazı aşamalardan geçtiğini ifade etmişlerdir ve bu aşamaları şu şekilde sunmuşlardır; kendini değiştirmeye çalışma, devam eden şiddete göğüs germeye çalışma, dayanma gücü bittiğinde kaçmayı deneme, tekrar şiddete geri dönme. Yaşanan şiddeti kimseye anlatamayan kadınların oranı %44 olarak belirlenmiştir ve bu oranın adli sisteme intikal eden vakaların neredeyse yarısı olduğu görülmektedir (26). Görüldüğü üzere kadınlar şiddete uğradıklarını gizleme ve destek alma girişiminde bulunmama eğiliminde olabilmektedir. Bu eğilimin nedenleri arasında toplumsal baskı, şiddet uygulayan ile aradaki duygusal bağ, şiddetin devamından korkmak vb. nedenler sayılabilir. Yavuz ve Çakıcı (27) çalışmalarında kadınların Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezi'ne (ŞÖNİM) gelme türlerini incelemiş; %53,33'ünün kolluk refakati ya da yönlendirmesiyle ve %43,33'ünün kişisel başvuru ile ŞÖNİM'e geldikleri, başvuruda bulunan kadınların %93,33'ünün bütün yolları denediği ve en son çare olarak kuruma başvurduğu sonucuna ulaşmıştır. Literatürdeki bulgular, kadınların yaşadıklarını anlatmak ve ihtiyaçlarını ifade etmek konusunda çekimser olabildikleri göstermektedir. Bu durum kadınların görüşmelerde güven duygusunu hissedebilmek ihtiyaçlarının bulunduğunu düşündürmektedir. Kumcağız ve ark. (28) güven duygusunun önemini vurgulayarak, bilinçli rehberlik ve yönlendirme yapılarak kadınların kendilerini güvende hissetmesinin sağlanması ile birlikte ihtiyaçlarını anlatabileceklerini ifade etmişlerdir. Bu aşamada kadınların, mahremiyetlerinin korunacağına ve kadın haklarını korumak amacıyla görüşmelerin yapıldığına inanması önemlidir. Tekindal ve ark. (29) şiddet olgusunu içeren vakalarda planlı değişim aşamalarının önemini vurgulamakta; güven ilişkisinin tanışma aşamasında sağlanmasının ve tüm aşamalarda bireyin katılımının sağlanmasının önem taşıdığını ifade etmektedirler. Görüşme esnasında kadının güvenilir bir alanda bulunması, risk barındıran kişi ve/ya kişilerin bulunmaması, paylaşımlarının gizlilik ilkesine uygun bir şekilde kullanılacağına inanması önemlidir.

Görüşme ortamı

Görüşmelerde kadının kendini rahat ve ortamı güvenilir hissedebilmesi önemlidir. Görüşme ortamının fiziksel anlamda kadına ve meslek profesyonellerine uygun şekilde tasarlanmış, fiziksel güvenliği sağlanmış (şiddet uygulayan kişi veya kişilerin bulunamayacağı, kadının risk altında bulunmadığı) bir alan olması gerekmektedir. Dikkat edilmesi gereken önemli bir diğer nokta görüşmenin süresidir. Kadının kendini ifade etmesine olanak verilmeli, gerektiğinde bekleyecek ve sessizliği dinleyebilecek kadar vakit ayrılmalı,

ancak kadının travmalarını anlatımında tetiklenmeyi önlemek açısından da çok uzun olmamalıdır. Dolayısı ile görüşmecisi bu aşamada görüşmenin süresini iyi bir şekilde planlama becerisine ve inisiyatifine sahip olmalıdır. Yaman ve Vatansever (30) gerçekleştirdikleri çalışmada; adli süreçte, adli görüşme odaları ile ilgili fiziki ve teknik yetersizliklerin bulunduğu, adli personelin iş yükü sebebiyle zaman baskısının bulunduğu sonucunda ulaşmışlardır. Görüşme ortamının çok resmi olmaması kadının kendini daha rahat hissetmesini sağlayabilir. Aynı zamanda sessiz bir ortam ve yalnızca gerekli uzman kişilerin bulunduğu bir ortam sağlanmalıdır.

Görüşme ortamı, kadının psikolojik iyilik halini göz önünde bulunduran, destekleyici ve güvenli alan hissini yaratan bir alan olarak tasarlanmalıdır.

Meslek profesyonellerinin tutum ve becerileri

Görüşmeyi gerçekleştiren meslek profesyonellerinin görüşmeye dair bilgi, beceri ve tutumları belirleyicidir. Kadınların içinde bulunduğu durumun farkında olmak, güven ve anlaşılma ihtiyaçlarını görebilmek ve kadının ihtiyaçlarını gözlemleyebilmek görüşmenin akışını belirleyen unsurlardandır. Görüşmeyi gerçekleştiren meslek profesyonelleri yargılayıcı olmamalı ve herhangi bir konu hakkında ikna etme çabasına girmemelidir. Görüşmelerde tarafsızlığın sürdürülmesi ve saygının hissettirilmesi şarttır.

Görüşmeler, kadınların yaşadıkları olayları tekrar anımsadıkları ve travmatik durumların tekrar canlandığı bir süreçtir. Bu nedenle ortaya çıkabilecek kriz durumlarında meslek profesyonellerinin krize müdahale yöntemlerini bilmesi ve uygulamaya aktarabilmesi gerekmektedir. Krizi yönetebilmek ve görüşmenin akışını belirlemek uzmanlık gerektiren bir beceridir. Krize müdahalenin sağlıklı şekilde gerçekleşebilmesi meslek profesyonelinin belirli özelliklere sahip olması ile mümkündür. Bu özellikler aşağıda sıralanmaktadır;

- Deneyimlenen durumun hızlı ve etkili bir formülasyona dönüştürülmesi,
- Dikkatli, özenli, destekleyici ve aktif dinleme becerilerine sahip,
- Analitik düşünme becerisi gelişmiş, değerlendirmeleri ve gerekli sevkleri hızlı bir biçimde yapmak gibi problem çözme becerisine sahip,
- Dengeli ve stabil imajın önemini farkında olma,
- Yaratıcı, enerjik ve esnek olabilme,
- Çok kültürlü durumlara uyum sağlama yetkinliğine sahip olma (31).

Görüşme yönteminin kendi içerisinde aşamaları bulunur.

Bu aşamalarda meslek profesyonellerinin yetkinliklerini kullanmaları, görüşmeden beklenenlere ulaşmayı sağlamak noktasında önemlidir. Görüşmenin açık, net ve sade bir şekilde başlaması, tanışma evresinin gerçekleştirilmesi, mahremiyetin korunacağına dair konuşmanın gerçekleştirilmesi, meslek profesyonellerinin kendini tanıtması, güven ortamının sağlanması, görüşme sorularının doğru bir biçimde ifade edilmesi gerekmektedir. Yalın ve ark. (32) tarafından, görüşmeye genel bir soru ile başlandığında tercih edilebilecek sorular önerilmiştir;

- “Bugün sizi buraya getiren şey nedir?”
- “Sorununuzun ne olduğunu anlatabilir misiniz?”
- “Sıkıntılarınızı öğrenmek ve size yardımcı olmak istiyorum.”
- “Sizi dinlemeye hazırım.” (32).

Doğru yerde doğru soruyu sormak (istenen cevaba yönelik açık ve/ya kapalı uçlu soruları belirlemek), dinleme becerisi, sözel olmayan iletişimi takip etme, sessizliği bekleme, kadının kendini ifade edebileceği alanı oluşturmak ve fırsat tanımak dikkat edilmesi gereken unsurlardır. Görüşmelerde meslek profesyonellerinin; beden dilini ve ses tonunu kontrol etme becerisi, göz teması kurmak, geri bildirim verebilme becerisi ve yönlendirici olmayan soruları sorma becerisi bulunmalıdır. Doğanavşargil ve Vahip (33) fiziksel şiddeti belirleme ile ilgili çalışmalarında, klinik görüşme yönteminin iletişimi geliştirdiğini, görüşmeci ile katılımcı iletişiminin gücü ile orantılı olarak doğru ve ayrıntılı bilgiye ulaşılabilirliğini ve görüşme esnasında jest ve mimiklerinin de yol gösterici olduğunu ifade etmiştir. Tüm bu süreçlerde gözlem becerisi ayrıca önemli bir yere sahiptir. Şamar ve Urhan (34)'ın araştırmasında; adli görüşmecilerin farklı suç mağdurları ile görüşme teknikleri konusunda yeterli eğitimi almadıkları, geçmiş mesleki bilgi ve deneyimlerini kullandıkları ifade edilmektedir. Görüşmenin sonlandırılması da kadınlar açısından önemli bir süreç olmakla beraber sonlandırma konuşmasının detaylı ve açık bir biçimde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Şiddet mağduru kadın ile gerçekleştirilen görüşmelerde, şiddet ile ilgili bilgi toplarken sorulabilecek örnek sorular tanımlanmıştır. Örnek sorular aşağıda belirtilmektedir;

- “Şiddeti engellemek için hangi yollara başvurdunuz? Bunlar işe yaradı mı?”
- “Daha önce başvuru yapmamışsınız, şimdi yardım almaya karar verme nedeniniz nedir?”
- “Yardım almanıza engel olacak kişi/ler var mı?”
- “Şu anda güvende olmanız için nelere ihtiyacınız var?”

•“Ben size nasıl yardımcı olabilirim?”

•“Size başka kim/ler yardımcı olabilir? Nasıl yardımcı olabilir?” (32).

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı tarafından hazırlanan Sağlık Çalışanları İçin Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım Kılavuzu (35) içerisinde sağlık personellerinin kadına yönelik şiddet ile ilgili durumlarda yaklaşımlarına ilişkin maddeler sunulmuştur. Bu maddeler aşağıda sunulmaktadır;

•Şiddete ilişkin şüphemiz oluştuysa başka kimsenin bulunmadığı (aile üyeleri, partner vb.) bir görüşme talep edilmeli,

•Aktif bir biçimde dinlenmeli ve şiddet uygulayan kişiyi terk etmeye yönelik konuşulmamalı,

•Sağlığını ve iyilik halini anlayabilmek adına genel sorular sorulabilir,

•Durum uygun ise şiddete ilişkin doğrudan sorular sorulabilir,

•Fiziksel yaralanmalar tespit edilmiş ise belirgin sorular sorulabilir,

•Görüşmeler telefon ve/ya online şekilde yapılıyor ise öncelikle konuşmak için uygun olup olmadığı sorulmalı (35).

Çatal ve ark. (36) çalışmalarında, ev içinde şiddet gören kadınlarla adli tıbbi görüşmelerde uygulanabilecek bir model önerisinde bulunmuşlardır. Önerilen modelde hem şiddete maruz bırakılan kadının hem de şiddeti uygulayan bireylerin bilgilerine ulaşmayı amaçlayan sorular bulunmaktadır. Ele alınması önerilen bilgiler aşağıda belirtilmektedir;

•Sosyo-demografik ve kültürel bilgiler ve bunların şiddete etkisi,

•Çocukluk döneminde şiddete maruz kalma durumu,

•Tanık olma durumu,

•Çocuğuna şiddet uygulanıp uygulanmadığı,

•Kronik hastalık/engel durumu,

•Ev içinde bulunan diğer kişiler ve şiddete etkisi,

•Şiddet uygulayanın bağımlılık yaratan madde kullanım durumu ve şiddete etkisi,

•Şiddetin sıklığı,

•Şiddetin biçimi,

•Şiddete maruz kalınan süre,

•Yaralanmanın boyutu,

•Hastane başvuruları,

- Şikayet etme süreci,
- Ruhsal destek alınma durumu vb. (36).

SONUÇ

Kadınların karşılaştıkları ve karşılaşma risklerinin bulunduğu önemli bir sosyal ve sağlık sorunu olarak şiddet ne yazık ki varlığını yoğun şekilde sürdürmektedir. Yaşanan şiddeti kimseye anlatamayan kadınların oranı hafife alınmaması gereken düzeydedir. Bu durum şiddet mağduru kadınların yaşadıkları şiddeti ve şiddet ile ilgili olayları saklama eğiliminde olabildiklerini göstermektedir. Bu nedenle şiddet içeren vakalarda görüşme süreci önemlidir. Bu süreç hem kadının yaşam deneyimlerini paylaşabilmesi hem de ortaya çıkabilecek risklerin belirlenebilmesi açısından iyi yönetilmelidir.

Görüşme sürecinin planlanması, güven ilişkisinin kurulması, yaşanan şiddet ile ilgili detaylı bilgiye ulaşılması, gereksinimlerin belirlenebilmesi ancak meslek profesyonellerinin alanında uzman, görüşme bilgi ve becerilerine hakim bireyler olması ile mümkündür. Görüşmeyi gerçekleştiren meslek profesyonellerinin görüşmeyi aktif ve verimli olarak geçirebilmesi, kullandığı cümlelerin anlamının ve çağrışımlarının farkında olması, kadının içinde bulunduğu psikolojik ve ruhsal durumun gerçekliğini bilerek sorularını seçmesi ve görüşmeyi yönetmesi kritik noktalar. Sessizliği dinleyebilme ve kriz anlarını yönetebilme becerisi görüşmenin devamlılığı ve kadının duygularını öğrenebilmek açısından kıymetli becerilerdir.

Günümüzde sıklıkla karşılaştığımız şiddet olgusunun azaltılması ve önlenmesi açısından gerçekleştirilen çalışmalar önemlidir. Kadının sağlıklı, eşit, özgür ve bireysel yaşamını sürdürebilmesi, kadın hakları ihlalinin önlenmesi, kadın cinayetlerinin azalması vb. amaçlar kapsamında hizmet sağlayan meslek profesyonellerinin hizmet sunumunda karşılaştıkları zorlukların tanımlanması, süreci iyi yönetebilmeleri açısından zorlukların giderilmesi ve gerekli alanın (mekânsal ve zamansal anlamda) sağlanması gerekmektedir. Aynı zamanda meslek elemanlarının görüşme bilgi ve becerilerini güçlendirecek projelerin hayata geçirilmesi alandaki hizmetleri ve uygulamaları güçlendirecektir.

BİLDİRİMLER

Değerlendirme

Dahili çift kör danışmanlık

Çıkar Çatışması

Yazarlar bu makale ile ilgili herhangi bir çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek

Yazarlar bu makale ile ilgili herhangi bir malî destek kullanımı bildirmemişlerdir.

Etik Beyan

Bu çalışma derleme niteliğinde bir makale olduğu için etik kurul onayına ihtiyaç bulunmamakta olup Helsinki Bildirgesi kriterleri göz önünde bulundurulmuştur.

Yazarlık Katkısı

Konsept: R.A.K., Dizayn: R.A.K., Literatür Araması: R.A.K., Yazan: R.A.K.

KAYNAKLAR

1. Kelleci A, Aile içi şiddet ve şiddet döngüsü: bir alanyazın derlemesi. Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi 2023; 47(1), 87-97.
2. Taşdemir Afşar S, Türkiye’de şiddetin” kadın yüzü”. Journal of Sociological Studies/Sosyoloji Konferansları 2015; 52.
3. Glick, MD. Using the strengths perspective in social work practice: A positive approach for the helping professions 2004.
4. Kondrat, DC. (2021). The strengths perspective (Çev. B. Yakut Çakar). İçinde B. Teater (Ed.), Sosyal hizmet kuram ve yöntemleri: uygulama için bir giriş (A. Karatay, Çev. Ed., s. 49–66). Nobel Akademik Yayıncılık.
5. Greene, GJ., Lee, MY., Hoffpauir, S. The languages of empowerment and strengths in clinical social work: A constructivist perspective. Families in Society 2005; 86(2), 267-277. <https://doi.org/10.1606/1044-3894.2465>
6. World Health Organization. World report on violence and health 2002. <https://www.who.int/publications/i/item/9241545615>
7. Yener Ş, Şiddet, şiddet türleri ve okulda öğretmene yönelen şiddet. İçtimaiyat 2023; 7(1), 278-294. doi: [10.33709/ictimaiyat.1184117](https://doi.org/10.33709/ictimaiyat.1184117)
8. Akçınar B, Aile sistemlerinde şiddetin döngüsü. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi 2017; 6(4), 40-64.
9. Hatipoğulları, E., Çetin, Z. Sağlıkta Şiddet 2025.
10. Akkaş İ, Uyanık, Z. Kadına yönelik şiddet. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi 2016; 6(1), 32-42.
11. Hufni, E., Akca, Ü. Aile içinde kadına yönelik şiddet: Isparta iline göçle gelen kadınlar üzerinde bir alan araştırması. 8gen-ART 2025; 5(1), 1-24.
12. Keffioğlu, E. Kadına yönelik şiddetin katmanlı yapısı: orhan kemal’in hikâyelerinde psikolojik, fiziksel ve cinsel şiddetin kuramsal incelenmesi. Söylem Filoloji Dergisi 2025; 10(1), 174-193. <https://doi.org/10.29110/soylemdergi.1617902>

13. Çıtak G, Yücel Y. Kadına el kalkmaz: peki ya dijital şiddet? Meyad Akademi 2022; 3(2), 162-169.
14. Sözen MŞ, Elmas İ, Sözen A, ve ark. Aile içi bir istismar olgusu. Adli Tıp Bülteni 1999; 4(3), 109-112. doi.org/10.17986/blm.199943375
15. Sheafor BW, Horejsi CR. Techniques and guidelines for social work practice, USA; 2016.
16. Mavili Aktaş A. Aile içi şiddet ve önleme yolları. Ankara: Somgür Yayınları; 1997.
17. Özgür Bayır Ö. Aile sorunları. İçinde: Genç Y, Taylan H, editör. Aile ve çocukla sosyal hizmet. Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2016; s. 40-72.
18. Özateş ÖS. Bir sosyal hizmet müdahalesi olarak aile içi şiddet mağduru kadın sorununda feminist etik yaklaşım. Toplum ve Sosyal Hizmet 2009; 20(2), 99-108.
19. Taşağal D. Sosyal hizmette krize müdahale yaklaşımının aile içi şiddet mağduru kadın sorunu üzerinden tartışılması. Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi 2023; 21, 148-171. doi.org/10.46218/tshd.1231508
20. Akgül A., Uğurlu Ö. Kadına yönelik şiddetin, şiddeti uygulayan ve mekân bağlamında incelenmesi: katledilmiş kadınlar örneği. Planlama 2021; 31(1). <https://doi.org/10.14744/planlama.2020.50490>
21. Sevil Ü, Yanikkerem E, Özkan S, Güneri SE. Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet. İçinde: Korkmaz M. ark. Dünyada, Türkiye’de Kadın ve Şiddet. Nobel Yayınevi, 2015.
22. Mehmet N. Suç olgusu bağlamında kadına yönelik şiddet [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara: Ankara Üniversitesi; 2001.
23. World Health Organization. (2014). Global status report on violence prevention 2014.
24. Gümüş, AB., Şıpkın, S., Erdem, Ö. Kadına yönelik eş şiddeti yaygınlığı ve kadınların baş etme yöntemleri. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi 2020; 11(2), 79-87.
25. Erdoğan S, Aktaş A, Bayram GO. Sığınma evinde yaşayan bir grup kadının şiddet deneyimleri ve baş etme yaklaşımları: niteliksel bir çalışma. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi 2009; 6(1), 807-824.
26. Yıldız AGH, Kaynak, SRÇ. Adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerinde sosyal hizmet uygulamaları, sosyal hizmet uzmanının uygulama kılavuzu: bütüncül bir rehber 2024; 157.
27. Yavuz K, Çakıcı FO. Şiddet mağduru kadına verilen sosyal hizmetler: trabzon ili örneği. Global Journal of Economics and Business Studies 2021; 10(19), 36-60.
28. Kumcağız H, Aydın İA, Talay T, ve ark. samsun şiddet önleme ve izleme merkezi’ne başvuran şiddet mağduru kadınların başvuru durumları ve gereksinimleri. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi 2018; 7(2), 401-414.
29. Tekindal M, Özlem ŞÖ, Emre M. şiddet mağduru kadına yönelik sosyal hizmet müdahalesi: ayşen ve zehra vakası. Ufkun Ötesi Bilim Dergisi 2018; 18(1), 45-72.
30. Yaman F, Vatansever Ş. Adli görüşme odalarının işlevselliği üzerine bir çalışma: bursa adliyesi. Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi 2022; 10(31), 186-204. doi.org/10.33692/avrasyad.1131621
31. Güney S. Hırpalanmış kadın sendromu- ev içi şiddet. İçinde: Şenol Durak E, Durak M. Adli Psikoloji. Ankara: Nobel Yayınevi, 2017; 183-201.
32. Yalın A, Oral N, Güleç N, ve ark. Şiddete maruz kalan ve şiddet uygulayanlarla iletişim ve görüşme. kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede temel eğitim seti 2008.
33. Doğanavşargil Ö, Vahip I. Fiziksel eş şiddetini belirlemede klinik görüşme yöntemi. Klinik Psikiyatri Dergisi 2007; 17(10), 125-136.
34. Şamar B, Urhan B. Adli görüşme odalarında suç mağdurlarıyla görüşme yapan adli görüşmecilerin deneyimlerinin incelenmesi: eskişehir adliyesi. Toplum ve Sosyal Hizmet 2020; 31(3), 931-959. doi.org/10.33417/tsh.773690
35. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. Sağlık çalışanları için kadına yönelik şiddete yaklaşım kılavuzu. 2022 [Erişim Tarihi: 17.06.2025] Erişim adresi: <https://morcati.org.tr/yayinlarimiz/brosurler/saglik-calisanlari-icin-kadina-yonelik-siddete-yaklasim-kilavuzu/>
36. Çatal YG, Uzunyayla Z, Göçeoğlu ÜÜ, ve ark. ev içinde şiddet gören kadınlarla adli tıbbi görüşme için bir model önerisi. Adli Tıp Bülteni 2024; 29(2), 156-164. doi.org/10.17986/blm.1700